

Posudek vedoucího práce

Roman Jonczy, *Rétorika žalmů o utrpení*, bakalářská práce ze Starého zákona, studijní obor TKT, předloženo ETF UK dne 8.2. 2019, stran 71

I. Shrnutí

Bakalářská práce Romana Jonczyho, motivovaná autorovu profesí (slouží jako nemocniční kaplan), je aplikací a domyšlením podnětů rétorické analýzy Bible Waltera Brueggemanna, zejména knihy *The Message of Psalms* z roku 1984. Práci je předsazen poměrně rozsáhlý úvod o typech žalmů v biblické Knize žalmů, sledující standardní úvodovou literaturu dostupnou v češtině.

Z hlediska pragmatiky textu rozlišuje americký biblista žalmy orientace, dezorientace a reorientace. *Žalmy orientace* (v práci od s. 21nn) přitakají jasné hodnotové – teologické a morální – škále a jsou oslavou řádu. *Žalmy dezorientace* (v práci od s. 24) vyjadřují frustraci z toho, že tento řád v žalmistově životě nekoreluje se subjektivním prožitkem úspěchu a štěstí. *Žalmy reorientace* (od s. 32) vyjadřují překonání této frustrace.

Žalmů individuální dezorientace a reorientace autor v žaltáři nachází 31 (výčet na s.36, velmi instruktivní tabulka na s.37, graf ukazující podíl jednotlivých kroků na s.38). Při jejich analýze se ovšem obrací ke Clausi Westermannovi a přebírá jeho dvojfázovou modelovou strukturu: 1. fáze *stěžování*, sestávající z a) oslovení, b) stížnosti, c) prosby, d) motivace a e) proklínání (nikoli dokonavě „prokletí“, jak autor uvádí); a 2. fáze *chval*, sestávající z oslavy a) Božího vyslyšení, b) žalmistova závazku, c) doxologie.

Pomocí tabulky a grafu autor zkoumá distribuci výše uvedených kroků žalmu, což mu umožní popsat rozdíl mezi Brueggemannovými žalmy dezorientace a reorientace: pokud obsahují alespoň jeden krok z fáze chval, jde o reorientaci.

Následuje rozbor jednotlivých kroků Westermannovy osnovy. Uvádí příklady částí žalmu a zastavuje se u jejich možných teologických implikací. Podrobněji se nakonec zabývá dvěma žalmy, totiž žalmem 69 jako jako příkladem žalmu reorientace a žalmem 88 jako žalmem dezorientace.

V závěrečné části (Diskuse, od s. 65, Závěr, od s. 67) se vrací k některým nakousnutým myšlenkám o významu naříkajících žalmů. Ten spatřuje – v navázání na Thomase Römera – zejména v „legalizaci“ zármutku a vzteku v pastoraci.

II. Hodnocení věcné

Práce přináší množství velmi cenných postřehů. V českém prostředí stále novátorsky představuje Waltera Brueggemanna a Clause Westermanna. Silnou stránkou práce je nakročení ke statistickému a strukturalistickému přístupu k žalmům, jak je to zřejmé na tabulkách, které jsou součástí práce.

Základní vadou je ovšem to, že od začátku do konce *není zřejmé, na jakou otázku chce být práce odpovědí*. Vzhledem k nahlášené motivaci k sepsání práce by to mohla být otázka, v čem přesně spočívá rozdíl mezi žalmy dezorientace a reorientace, potažmo co přesně způsobilo, že se ze zoufalého nářku dezorientace stane žalm reorientace. Na obecné rovině se nabízí buď možnost *vnější změny okolností* nebo možnost *vnitřní změny žalmistova postoje*, a to buď jeho vlastním usebráním, nebo účastí na kultickém či jinak terapeutickém procesu. Autor však je ve své odpovědi neurčitý (s. 31). Později (s. 47) uvede 5 možných vysvětlení, ale nijak

podrobněji je nevyhodnotí. Přebírá tak vlastně myšlenkovou nedůslednost obsaženou již v Brueggemannově práci, když také u žalmů dezorientace počítá s doxologickými momenty. To vše je umocněno terminologickým nepořádkem. Když autor představuje jednotlivé kroky Westermannovy osnovy, označuje je jednou písmeny a–e (s. 25), později tato písmena používá jinak (s. 40) a nakonec (s. 50) přejde k označení římskými číslicemi. Ta část textu, která se věnuje obecné charakteristice jednotlivých kroků (od s.40), je zaplněná množstvím biblických citátů, stejně jako vlastní rozbor dvou žalmů (od s. 51). Práci to činí nemístně mnohomluvnou, aniž by přitom zaznělo něco podstatného. Bývalo by lepší představit kroky Westermannovy osnovy pregnantněji a stručněji a v rozboru žalmů pak sledovat konkretizaci těchto kroků. Jak jsme již uvedli výše, vlastní hádankou naříkajících žalmů je jejich nečekaný zvrat k lepšímu, tedy, řečeno s Westermannem, ono vzrušující rozmezí mezi krokem motivace a krokem Božího vyslyšení – anebo jeho absencí. Právě rétorická analýza zde nabízí vynikající nástroj k pochopení tohoto zvratu. I na rovině překladu ČEP by byla přínosná analýza použité terminologie. Na tento zvrat se celá práce měla omezit a ten podrobněji rozpracovat. Právě to se však v celé práci objevuje jen zcela sporadicky. V závěru práce autor zmíní Paula Ricoeura. Učiní tak ale pouze letným odkazem na Grondinovo hermeneutické kompendium, v němž je ovšem Ricoeurovi věnována jen zcela minimální pozornost. Zcela nevyužita tak zůstane paralela mezi orientací, dezorientací a reorientací a mezi Ricoeurovou hermeneutikou dospívající k tzv. *druhé naivitě*.

III. Hodnocení formální

Práce má velmi slabou jazykovou úroveň (silná interpunkční nekázeň, desítky případů porušené shody podmětu s přísudkem, projevující se chybným i–y). Tento nedostatek se místy zakusuje i do věcné stránky práce: autor Brueggemannovu genitivní vazbu *psalms of desorientation* opakovaně překládá jako „dezorientované žalmy“. To je ovšem dezorientující označení: subjektem popisované dezorientace je podle Brueggemanna žalmista a po něm čtenář, nikoli však žalm.

Chybný je také anglický úzus citování biblických veršů.

Vadou na kráse je i to, že rozsáhlé pasáže žalmů jsou citovány bez uvedení veršů, takže je jen velmi obtížné sledovat následující autorovu argumentaci.

Práce ovšem obsahuje všechny náležitosti bakalářské práce: prohlášení o samostatném vypracování, pokyn pro bibliografickou citaci, anotaci českou a anglickou, klíčová slova, poděkování, obsah a po vlastním těle práce (strany 7–68) také bibliografii.

IV. Závěr

Hodnocená práce se týká důležitého tématu. Zvolený způsob jeho uchopení je vhodný. Vlastní realizace tohoto úkolu však poněkud pokulhává. Při obhajobě by bylo žádoucí, aby autor popsal vlastní přínos rétorické analýzy naříkajících žalmů, a to zejména tam, kde vyjadřují a navozují zvrat k lepšímu. Při hodnocení práce doporučuji vycházet od stupně C – D.

Ve Staré Boleslavi 18. dubna 2019

doc.Petr Sláma, Ph.D.